

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Vår dato: 25.09.2024

Vår ref.: 202403609-7 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

NVE gir tillatelse til midlertidig senkning under LRV av Rødenessjøen ved dam Ørje i Haldenvassdraget i Marker kommune, Østfold fylke

Vi viser til søknad av 16.02.2024 fra Østfold Energi AS om tillatelse til midlertidig fravik fra manøvreringsreglementet for en ca. 200 m lang strekning av Rødenessjøen ved dam Ørje.

Om søknaden

Dam Ørje fungerer både som reguleringsdam for Rødenessjøen og inntaksdam for Ørje kraftverk. Dammen ble bygget i 1894, og er senere ombygget og rehabilitert i flere omganger fram til i dag. Ørje kraftverk ble bygget i 1943, og ble fornyet i 2007.

Tillatelse til regulering av Rødenessjøen er gitt 08.04.1893 etter den gamle vassdragsloven av 1887, med manøvreringsreglement av 25.10.1929. Rødenessjøen reguleres mellom LRV kote 117,45 og HRV kote 118,39. Manøvreringen eies og håndteres av Haldenvassdragets Brukseierforening.

Ved revurdering av dam Ørje etter Damsikkerhetsforskriften ble det funnet at dammen ikke møter flere av kravene i forskriften, og at det dermed er behov for omfattende fornying av dammen. Østfold Energi AS planlegger å gjennomføre fornyingen av dam Ørje i 2025, og søker dermed om tillatelse til å senke vannstanden ved dammen under LRV kote 117,45 til kote 113 i tidsrommet fra 01.12.2024 til 01.11.2025. Senkningen er planlagt 3-6 ganger på inntil seks uker hver gang. Tiltaket er planlagt i en ca. 200 m lang strekning av Rødenessjøen ved dam Ørje (figur 1).

Figur 1. Flyfoto av område ved dam Ørje. Området av Rødenessjøen som er søkt senket under LRV er markert i blått. Hentet fra vedlegg til søknaden.

Høring

På grunn av sakens begrensede omfang har den ikke vært kunngjort lokalt. NVE har vært i kontakt med lokale myndigheter for å få deres syn på saken, og mener at den er tilstrekkelig belyst gjennom dette.

Statsforvalteren i Oslo og Viken har uttaler i brev av 26.06.2026:

Den sørlige delen av Rødenessjøen hadde tidligere en bestand av edelkreps, men denne har gått tapt etter introduksjonen av signalkreps og utbruddet av krepsepest i vassdraget. Edelkreps finnes fortsatt i den nordlige delen av Rødenessjøen. I Miljødirektoratets Naturbase er det registrert en observasjon av firetornet istidskreps (NT) innenfor tiltaksområdet ved demningen i sør. Observasjonen er fra 2008, før det

ble påvist krepsepest i innsjøen i 2014. Det er ikke kjent at istidskreps er vert for krepsepest, og vi kan derfor anta at eventuelle forekomster av istidskreps fortsatt har tilhold i tiltaksområdet. I henhold til Naturbase er det ikke registrert andre arter av nasjonal forvaltningsinteresse innenfor tiltaksområdet.

Rehabilitering av demningen vil medføre at vannstanden innenfor tiltaksområdet midlertidig vil måtte senkes, slik at det meste av området blir tørrlagt. Statsforvalteren anmoder om at det settes vilkår om maksimal nedtappingshastighet på 15 cm/døgn, slik at akvatiske organismer, herunder firetornet istidskreps, får mulighet til å flytte seg til vanddekt areal.

Det er viktig at de som skal utføre arbeidet setter seg godt inn i smittesituasjonen for krepsepest og rengjør alt utstyr som har vært i kontakt med vann og mudder før dette utstyret tas ut av området. Dersom det strander signalkreps under nedtappingen skal disse samles inn og destrueres. Innsamlingsutstyret må deretter desinfiseres. Det er svært viktig at signalkreps ikke spres videre. ta kontakt med Mattilsynet om det er ytterligere spørsmål rundt krepsepest og tilhørende kontrollforskrifter.

Østfold fylkeskommune uttaler i brev av 25.06.2024 at de ikke har merknader til tiltaket.

Østfold energi har kommentert på uttalelsene i e-post av 14.08.2024:

Dei hydrologiske tilhøva for Rødenessjøen gjer kontrollert senking av vasstanden særst problematisk. Når ein set eksisterande oppstrøms nålestengsel på LRV har ein om lag 10 dagar frå LRV i Rødenessjøen til HRV i Rødenessjøen og ein må på ny sleppe vatn gjennom anleggsområdet. Dersom ein skal senke vasstanden med 15cm/døgn i anleggsområdet, vil ein bruke opp all tid ein har frå LRV til HRV i Rødenessjøen til dette. Sjølv krav om å nytte 1 døgn til å tørrlegge anleggsområdet vil legge beslag på 10% av tida ein har til å etablere naudsynte konstruksjonar i anleggsområdet, dette på ei framdrift som er særst utfordrande i utgangspunktet.

ØE vil derfor motsetje seg krav om senkehastigheit av di det vil gjere dei godkjende arbeida umogelege. ØE vil derimot straks etter tørrlegging gå over det turrlagde området for å samle opp stranda akvatiske organismar i so stor grad som mogeleg.

Angående smittesituasjonen for krepsepest skriver de:

ØE er klar over tilhøva og har dette som ein risiko ein vil ta hand om. Entreprenør er blant anna pålagt tiltak i høve desinfeksjon av utstyr før og etter arbeida.

NVEs vurdering

NVE kan gi tillatelse til å fravike et manøvreringsreglement etter vannressursloven § 8 når formålet er nødvendig reparasjons- og vedlikeholdsarbeid. Tiltaket faller etter vårt syn inn under dette formålet.

Omfattende fornyelse av dam Ørje er nødvendig for at den skal møte kravene i Damsikkerhetsforskriften. Eksisterende reguleringsdam må rives og erstattes med ny lukedam med en ny segmentluke og nytt fast overløp. Høyre vederlag skal også erstattes og forlenges. For å kunne gjennomføre arbeidet er det nødvendig å senke vannstanden

under LRV kote 117,45, på det meste til kote 113, der ny luketerskel skal plasseres. Rødenessjøen er svært grunn innenfor tiltaksområdet, og når vannstanden ligger på LRV kote 117,45 er de fleste områdene ikke dypere enn 1,75 m. Den omsøkte reduserte vannstanden til kote 113 vil i praksis medføre tilnærmet tørrlegging av tiltaksområdet.

Senkning til kote 113 vil gjøre området utilgjengelig for fisk og andre vannlevende organismer i periodene med nedtapping. Det er risiko for at bunndyrsamfunnet i tiltaksområdet vil forsvinne og fisker kan strande under tørrleggingen. NVE vurderer at tørrleggingen ikke vil ha en langvarig effekt på bestandene av fisk og andre ferskvannsorganismer, ettersom tiltaket er begrenset i utstrekning og varighet. Vi vurderer det som sannsynlig at forholdene raskt vil stabiliseres til slik de var før tiltaket, og at ferskvannsorganismene vil returnere til tiltaksområde.

NVE har gjort egne søk i Naturbase og Artskart den 27.08.2024. Av rødlistearter innenfor tiltaksområdet er det registrert firetorner istidskreps (nær truet). Registreringen er en samleregistrering med presisjon på 1000 m. Firetorner istidskreps oppholder seg i innsjøområder på under 20 m dyp. Ettersom tiltaksområdet er svært grunt er det lite trolig at krepsen finnes innenfor området som skal tappes ned. NVE vurderer dermed at det er lite sannsynlig at arten blir påvirket av tiltaket.

Statsforvalteren skriver i sin uttalelse at de ønsker maksimal hastighet på senkningen på 15 cm/døgn for å redusere sjansen for stranding av ferskvannsorganismer. Østfold Energi kommenterer at de hydrologiske og tekniske forholdene i Rødenessjøen gjør det umulig å få gjennomført anleggsarbeidet med denne restriksjonen. Selv med en nedtapping i løpet av ett døgn, vil 10 % av tida bli beslaglagt og gjøre det krevende å gjennomføre arbeidet innenfor planlagt tid. NVE mener raske nedtappinger kan få negative konsekvenser for vannlevende organismer i tiltaksområdet. Samtidig ser vi det som en fordel å få gjennomført tiltaket innenfor planlagt tidsrom og dermed begrense tiltakets omfang i tid. Med bakgrunn i dette, samt tiltakets begrensede utstrekning, mener NVE det i dette tilfellet ikke er nødvendig å sette begrensninger på nedtappingshastigheten.

I Naturbase er vassdraget mellom dam Ørje og utløpet til Øymarksjøen registrert som viktig bekkedrag med noe verdi, med bakgrunn i at det er et meandrerende elveløp med rik kantvegetasjon og edelløvskog. Når tiltaksområdet er nedtappet vil det ikke slippes vann forbi dam Ørje, og det forventes noe lavere tilsig nedstrøms dammen. Det er ikke krav om minstevannføring fra Ørje kraftverk i dag, og ved normal drift er det vanlig med perioder der det ikke slippes vann fra Rødenessjøen. Vannstanden nedstrøms dam Ørje tilsvarer for det meste vannstanden i Øymarksjøen, reguleringsmagasinet nedstrøms Rødenessjøen. Kun i noen flomhendelser er det høyere vannstand i elva enn i Øymarksjøen. NVE mener tiltaket ikke vil få negative konsekvenser for de registrerte naturverdiene nedstrøms dammen.

Etter introduksjonen av signalkreps ble det påvist krepsepest i Rødenessjøen i 2014. Statsforvalteren uttaler at for å hindre ytterligere spredning av krepsepest er det viktig å rengjøre utstyr som har vært i kontakt med vann og mudder, samt å destruere signalkreps som eventuelt oppdages under nedtapping. Østfold Energi kommenterer at de er klar over

forholdene med krepepest i vassdraget og vil desinfisere utstyr før og etter arbeidet. NVE ser dette som et viktig avbøtende tiltak.

NVE mener at vurderingene er i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven som skal ivaretas når vedtak treffes, jf. naturmangfoldloven §§ 8-12. NVE vil i den forbindelse påpeke at tiltaket er midlertidig og av kort varighet. Det anses også som et nødvendig tiltak for å sikre forsvarlig drift av vassdragsanlegget. NVE kan heller ikke se at tiltaket er i strid med forvaltningsmålet for arter eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

Ved å ta slike hensyn kan ikke NVE se at senkning under LRV i den avgrensede delen av Rødenessjøen, og i en avgrenset periode, er til skade for noen kjente allmenne interesser.

Konklusjon

NVE gir tillatelse til at Østfold Energi AS kan senke vannstanden under LRV til kote 113, på den ca. 200 m lange strekningen av Rødenessjøen ved dam Ørje, tre til seks ganger på inntil seks uker per gang i perioden 01.12.2024-01.11.2025.

Tillatelsen er gitt i medhold av vannressursloven § 8.

Tillatelsen blir gitt på følgende vilkår:

- Det skal føres protokoll over vannstanden i magasinet i det tidsrommet vannstanden er under LRV. Det skal meldes fra til NVE når tiltaket er gjennomført.
- Perioden med vannstand under LRV må gjøres så kort som mulig. Oppfylging til normal vannstand skal skje så raskt som mulig etter at arbeidene er avsluttet.
- Instrumentering for registrering av vannstand inntil 0,5 m under LRV skal etableres samtidig med at magasinet likevel er nedtappet, dersom slikt utstyr ikke allerede er etablert. Jf. punkt 4.5 i retningslinjer av 20.06.2016 for registrering av vannstand i reguleringsmagasin.
- Berørte parter skal kontaktes direkte for å bli informert om tiltaket. Informasjon om tiltaket skal i tillegg publiseres på relevante nettsider, som selskapets hjemmeside og sosiale medier. Det bes videre om at kommunen kontaktes for å legge ut informasjon om tiltaket på deres nettsider.
- NVE forutsetter at Østfold Energi har ordnet de privatrettslige forholdene som eventuelt måtte bli skadelidende av tiltaket.
- For å hindre spredning av krepepest skal utstyr som skal i kontakt med vann og mudder desinfiseres før og etter arbeidet.

Om klage og klagerett

Se eget vedlegg om klageadgang.

Med hilsen

Carsten Stig Jensen
konsesjonsansvarlig

Brit Torill Haugen
fung. seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Mottakerliste:

ØSTFOLD ENERGI AS
ØSTFOLD ENERGI AS - DAGFINN BENTÅS

Kopimottakerliste:

MARKER KOMMUNE
STATSFORVALTEREN I ØSTFOLD, BUSKERUD, OSLO OG AKERSHUS
Østfold fylkeskommune

Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: <ul style="list-style-type: none"> • Skrive hvilket vedtak du klager på. • Skrive hvilket resultat du ønsker. • Opplyse om du klager innenfor fristen. • Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.

Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av Energidepartementet (ED) som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller ED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.
Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til ED, men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no . NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til ED.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.